

TEKSTIEN MAAILMA

- Nykyisin laaja tekstikäsitys: teksti voi olla
 - kirjoitettu
 - puhuttu
 - kuvallinen
 - graafinen (esim. tilasto)
 - sähköinen
 - multimodaalinen (esim. nettisivusto)
 - toiminnallinen (esim. jalkapallo-ottelu)

TEKSTIEN PERUSOMINAISUUDET

- Tekstillä on tavoite, tekijä, vastaanottaja ja yhteyksiä muihin teksteihin.
 - Tekstillä on rakenne (osat).
 - Viestintätilanne ja -väline vaikuttavat tekstiin.
 - Tekstejä joutuu aina tulkitsemaan.
-
-

Tekstin tekijä on läsnä

- Tekijä valitsee **aiheensa, tavoitteensa ja näkökulmansa**. Teksti on hänen valintojensa summa.
 - Tekijän **tausta** vaikuttaa: ikä, sukupuoli, koulutus, sidosryhmä.
 - Tekijä valitsee myös **roolin**, joka vastaa tavoitetta.
-
-

TEKSTIT KYTKKEYTYVÄT TOISIINSA

- **Intertekstuaalisuus:** tekstit lainaavat toisiaan, vastustavat, jäljittelevät tai pilkkaavat toisiaan. Jokainen teksti monien tekstien kohtaupaikka.
 - **Alluusio:** viittaus muihin teksteihin, esim. sitaatti, henkilönnimi jostain toisesta tekstistä
 - **Pastissi:** teos jäljittelee aiempaa teosta niin, että yhteys on selvästi havaittavissa, samoin jäljittelyn merkitys
 - **Parodia eli ivamukaelma:** teos mukailee toista teosta tehdäkseen sen tai jonkin asian naurettavaksi
-
-

TEKSTIT VAATIVAT TULKINTAA

- **Odotushorisontti:** lukijan ennakkokäsitys edessä olevasta tekstistä
 - **Konteksti eli tekstin esiintymisympäristö voi olla**
 - **Tekijän konteksti** (esim. elämäntilanne, muu tuotanto, aikakauden tyyli)
 - **Lukijan konteksti** (esim. sukupuoli, ikä, kansallisuus, maailmankatsomus), lukijapositio
 - **Yhteiskunnallinen konteksti**
 - **Fyysinen konteksti** (esim. lehti, jossa teksti julkaistaan)
-
-

- Tulkinta on sekä rivien että rivien välien lukemista.
- ”Lukija on tekstin toinen tekijä.”
- Erityisen haasteellisia ovat ironiset tekstit, kuten pakinat, kolumnit.

Teksti

- On vuorovaikutuksen perusyksikkö.
- Tulee latinan sanasta *textum* 'kudelma, kudos'.
- Rakentuu monenlaisista aineksista.
- Tekstillä on lähettäjä ja vastaanottaja, joka reagoi jollakin tavalla tekstiin (palaute).

TEKSTILAJI ELI GENRE

- Oma viestintätehtävänsä
 - Saman genren teksteillä yhteisiä piirteitä: ulkomuoto, rakenne, ilmaisutapa, sisältö
 - Tekstilajit muodostavat jatkumon, jonka sisällä ei ole jyrkkiä rajoja.
 - Asiatekstit (esim. uutinen, ruokaohje)→ kaunokirjalliset tekstit (esim. runo, novelli)
 - Muuttuvat ajan myötä.
 - Syntyy uusia tarpeen mukaan (esim. uutena blogi).
-
-

TEKSTITYYPIT

- Teksti koostuu erilaista tavoista käsitellä puheenaihetta. Ne risteilevät tekstissä.
- Tekstityyppejä ovat
 - **Kertova:** selvittää tapahtumat aikajärjestyksessä, kronologisesti (esim. satu)
 - **Kuvaileva:** selvittää, millainen joku tai jokin on (esim. henkilökuvaus)
 - **Argumentoiva:** esittää mielipiteen ja perustelee (esim. kolumni)
 - **Erittelevä:** selvittää ilmiön yksityiskohtia, rakennetta (esim. tietosanakirjan määritelmä, kaaviokuva)
 - **Pohtiva:** tarkastelee ilmiön syitä, seurauksia ja merkityksiä (esim. essee)

TEKSTITYYPIT

- Ohjaava: antaa toimintaohjeita (esim. ruokaohje, liikennemerkki)
- Yleensä jokin tekstityyppi korustuu yksittäisessä tekstissä.